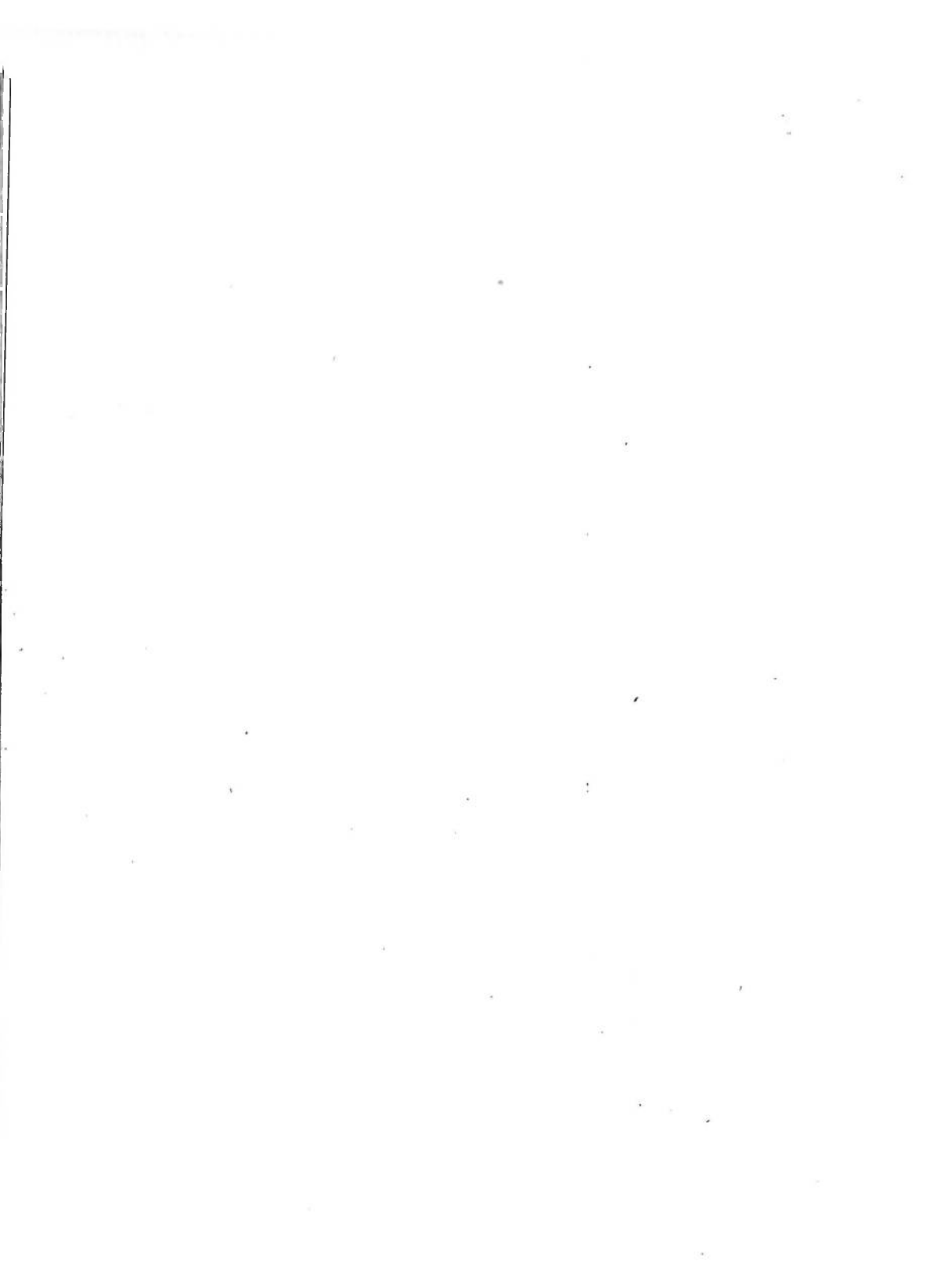

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI**

**KLINIK PSIXOLOGIYA
O'QUV DASTURI**

Bilim sohasi: 100000 – Ta'lim
Ta'lim sohasi: 110000 – Ta'lim
Ta'lim yo'nalishi: 60310900 -Psixologiya (faoliyat turlari bo'yicha)

Fan/modul kodi KL.PB306		O'quv yili 2025-2026	Semestr 6	ECTS - Kreditlar 6	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)		Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Klinik psixologiya	90		90	180
2.	I. Fanning mazmuni. Fanning maqsadi: Talabalarni “Klinik psixologiya”—fanining asosiy tushunchalari, fenomenlar, kategoriyalar, va metodlari, tibbiy psixologik bilimlarning tarkib topishi hamda klinik predmetlar tizimidagi oʻrni toʻgʻrisidagi chuqur, keng qamrovli mustahkam bilimga ega boʻlishga yordam berish. Fanning vazifalari: Klinik psixologiyada meʼyor va sogʻlomlik bilan bogʻliq muammolarning nazariy va amaliy jihatlarini yoritish; patologik manbalar tizimida bir qator umumpsixologik muammolarni hal qilish; psixolog amaliy faoliyati uchun zarur boʻlgan yangi tibbiy- psixologik muammoni aniqlashtirish; bemorga muammoni hal qilish muhimligining real darajasi haqida maʼlumot berish; psixolog-koterapevtning muammoni hal qilish uchun bemor shaxsini oʻrganish usullari; bemor muammosini samarali tarzda yechish maqsadida unda aniq tavsiyalarni shakllantirish; bemorga psixoprofilaktik yoʻl-yoʻriqlarni oʻrgatish hamda psixologik-maʼrifiy maʼlumotlarni berishdir. II. Nazariy qism (maʼruza mashgʻulotlari) III. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1-mavzu. Klinik psixologiyaning predmeti, maqsadi, vazifalari va oʻrganish metodlari. Klinik psixologiya fanining maqsadi va vazifalari. Tibbiyot psixologiyasi fanining predmeti, uning asosiy kategoriyalari va metodlari. Maxsus va umumpsixologik tushunchalar. Tibbiy-psixologik bilimlarning tarkib topishi va klinik predmetlar tizimida tutgan oʻrni. Tibbiy-psixologik tadqiqot metodlari. Tibbiyot psixologiyasining alohida sohalari. Simptom, simptomatika va sindrom tushunchalari. 2-mavzu. Bemor psixologiyasi. Kasallikning ichki koʻrinishi. Kasallikka munosabat va uning turlari. Kasallikka munosabatning shakllanishidagi asosiy omillar. 3-mavzu. Psixosomatika va somatopsixika Psixosomatik va somatopsixik buzilishlar. Psixosomatik oʻzaro munosabatlarga qarashlar tarixi M.Yakobi qarashlari. Xaynrot yondashuvlari Psixosomatikaga oid nazariyalar. F.Aleksander. M.Danbar nazariyasi. Konversion simptomlar.				

Funksional simptomlar. Psixosomatozlar. Psixosomatik kasalliklar. Zamonaviy psixosomatika holati

4-mavzu. Yatropatogeniyalar

Yatropatogeniyalar tugrisida tushuncha. Yatrogeniyaning manbalari. Bemor shaxsi Tibbiyot xodimi shaxsi va uning xatolari. Tibbiy etika masalalari. Shifokorlik sirini sakdash. Bemor va shifokorning o'zaro munosabatlari. Bemor va hamshiraning o'zaro munosabatlari. Kasbiy psixik deformatsiya

5-mavzu. Surunkali somatik kasalliklar bilan og'rigan bemorlar psixologiyasi

Yurak-qon tomir kasalliklari bilan og'rigan bemorlar psixologik xususiyatlari. Oshqozon ichak kasalliklari bilan og'rigan bemorlar psixologiyasi, Endokrin kasalliklar bilan og'rigan bemorlar psixologik xususiyatlari. Teri kasalliklarida kuzatiladigan psixologik holatlar va xususiyatlar. Bolalarda uchraydigan surunkali somatik kasalliklar. Onkologik kasalliklar muammosi. Onkologik kasalliklar nozologiyasi. Onkologik kasalliklar bilan og'rigan bemorlar psixologik xususiyatlari. Surunkali somatik kasalliklar bilan og'rigan bemorlarga psixologik xizmat ko'rsatishni tashkil etish muammolari.

6-mavzu. Klinik-psixologik intervensiya tizimi

Klinik psixologik intervensiya mohiyati. Interventsiyaning asosiy printsiplari. Turli kasalliklarda klinik-psixologik intervensiyaning o'ziga xos xususiyatlari.

7-mavzu. Bilish jarayonlari buzilishlari

Tibbiyot psixologiyasida ong muammolari. Ong buzilishlari. Sopor va koma, holatlari. Bosh miya organik kasalliklari va ong buzilishlari. Motorika buzilishlari. Harakatlarni bajarishdagi buzilishlar. Motor buzilishlar turlari. Ataksiya. Idrok, diqqat va xotira buzilishlari. Tafakkur buzilishlari. Umumiy kognitiv buzilishlar.

8-mavzu. Ichki regulyatsiya buzilishlari

Emotsional buzilishlar. Motivatsion buzilishlar. Xavotirlanish. Ichki regulyatsiya buzilishlarida intervensiya. Apatiya, depressiya.

9-mavzu. Uyqu buzilishlari

Uyqu buzilishlari. Klassifikatsiya va diagnostikasi Tush ko'rishni izohlash modeli. Uyqu buzilishlari paydo bo'lish sharoitlan. Uyqu kasalliklari psixik kasalliklarning rivojlanish shart-sharoiti sifatida. Uyqu buzilishlarining oldini olish shartlari.

10-mavzu. Tibbiyot xodimlari psixologiyasi

Tibbiyot xodimining o'ziga xos shaxsiy psixologik xususiyatlari. Tibbiyot xodimlarida ro'y beradigan kasbiy-psixik o'zgarishlar. Kasbiy deformatsiya.

11-mavzu Homiladorlik va tug'ruq

Perinatal psixologiyaning psixologik sohalari. Perinatal psixologiya psixologiyaning alohida sohasi sifatida. Homiladorlik va tug'ruq psixologiyasi. Perinatal davr psixologiyasi. Akusherlik klinikalari va markazlarida psixologik ish. Bepushtlikning psixologik jihatlar. Reproduktiv salomatlikning psixologik jabhalari

12-mavzu. Surunkali somatik kasalliklar bilan xastalangan bolalar psixologiyasi

Bolalarda surunkali somatik kasalliklarning kelib chiqish omillari va ko'rinishlari. Surunkali somatik kasalliklar bilan og'rigan bolalar psixologiyasi. Surunkali somatik kasalliklarning bola ruhiy taraqqiyotiga ta'siri. Surunkali somatik kasalliklar bilan og'rigan bolalarda kuzatiladigan psixologik buzilishlar. Surunkali somatik kasalliklar bilan xastalangan bolalar bilan psixokonsultativ va psixokorreksion tadbirlarni tashkil etish asoslari. Surunkali somatik kasalliklar bilan og'rigan bolalar rehabilitatsiyasining ijtimoiy-psixologik determinantlari.

13-mavzu. Psixoprofilaktika va psixogigiyena

Psixogigiyena va psixoprofilaktika tushunchalari. Aqliy mehnat psixogigenasi. Yosh davrlariga xos psixik kasalliklar psixoprofilaktikasi va psixogigiyenasi. Maktab o'quvchilarining sog'liq uchun zararli odatlari psixoprofilaktikasi. Sog'lom turmush tarzi, Sog'lom turmush tarzi tushunchasining tashkil topishi, salomatlik bilan bog'liq tavakkalchilik omillari. Reproduktiv salomatlikning psixologik asoslari. Salomatlikni saqlashning birlamchi, ikkilamchi, uchlamchi profilaktikasi.

14-mavzu. Klinik psixolog kasbining o'ziga xos xususiyatlari.

Klinik psixologlar tayyorlash muammolari. Klinik psixologning kasalliklar nozologiyasidan kelib chiqqan holda kasbiy funksiyalari. Klinik sharoitda qo'llaniladigan metodikalar.

15-mavzu. Klinik psixologiyada psixoterapevtik metodlar

Tibbiyot psixologiyada psixoterapevtik tadbirlarni o'tkazishning o'ziga xos xususiyatlari va printsiplari. Psixoterapiyaga ko'rsatmalar. Psixoterapiya o'tkazish qoidalari.

III. Amaliy mashg'ulotlar boy'icha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Tibbiyot psixologiyasining predmeti, maqsadi, vazifalari va o'rganish metodlari
2. Tibbiy-psixologik tadqiqot metodlari. Tibbiyot psixologiyasining alohida sohalari
3. Bemor psixologiyasi.
4. Kasallikka munosabat va uning turlari.

5. Psixosomatika va somatopsixika.
6. Psixosomatozlar. Psixosomatik kasalliklar.
7. Yatropatogeniyalar.
8. Surunkali somatik kasalliklar bilan og'rig'an bemorlar psixologiyasi
9. Klinik-psixologik interventsia tizimi. Bilish jarayonlari buzilishlari
10. Tafakkur buzilishlari. Umumiy kognitiv buzilishlar.
11. Uyqu buzilishlari
12. Xavotirlanish. Apatiya, depressiya.
13. Uyqu kasalliklari. Psixik kasalliklarning rivojlanish shart-sharoiti sifatida.
14. Tibbiyot xodimlarida ro'y beradigan kasbiy-psixik o'zgarishlar.
15. Kasbiy deformatsiya.
16. Homiladorlik va tug'ruq.
17. Perinatal psixologiya psixologiyaning alohida sohasi sifatida.
18. Bepushtlikning psixologik jihatlari.
19. Reproktiv salomatlikning psixologik jabhalari
20. Surunkali somatik kasalliklarning bola ruhiy taraqqiyotiga ta'siri.
21. Surunkali somatik kasalliklar bilan xastalangan bolalar psixologiyasi
22. Surunkali somatik kasalliklar bilan og'rig'an bolalarda kuzatiladigan psixologik buzilishlar
23. Surunkali somatik kasalliklar bilan xastalangan bolalar bilan psixokonsultativ va psixokorreksion tadbirlarni tashkil etish asoslari.
24. Psixogigiyena va psixoprofilaktika tushunchalari. Aqliy mehnat psixogigenasi.
25. Reproktiv salomatlikning psixologik asoslari.
26. Klinik psixolog kasbining o'ziga xos xususiyatlari.
27. Klinik psixologlar tayyorlash muammolari.
28. Klinik sharoitda qo'llaniladigan metodikalar.
29. Klinik psixologiyada psixoterapevtik metodlar
30. Psixoterapiya o'tkazish qoidalari.

Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'limni baholash – bu talabalarning jamoaviy tartibda va yakka tartibda berilgan amaliy loyihalarni bajarishlari orqali amalga oshiriladi. Bunda har bir talabaga bitta jamoaviy loyiha va ikkita yakka tartibda bajariladigan loyiha beriladi. Talaba berilgan loyihaning maqsad va vazifalarini, mohiyatini tushungan holda qo'yilgan masalani o'rganib, izlanishlar olib boradi. Olingan natijalarni tahlil qilib, hulosalari bilan taqdimotlar tayyorlab himoya qiladi. Ishchi fan dasturida loyihalarning soni, mavzusi, mazmuni bajarish usullari va topshirish muddatlari to'liq ochib beriladi.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Patopsixologiyaning psixiatriya bilan bo'lgan munosabati.
2. Xarakter va kasallikni kechinish
3. Kasallik, shaxs, psixogigiyena va psixoprofilaktika
4. Neyropsixologiyaning rivojlanishida A.R.Luriya xizmatlari.

5. B.V.Zeygarnikning patopsixologiya taraqqiyotiga qo'shgan hissasi.
6. Tibbiy madaniyatni shakllantirish muammolari.
7. Emotsional buzilishlar.
8. Klinik psixologlarning psixoprofilaktik va psixokorreksion
9. Reabilitatsion
10. Faoliyatda ishtirok etishi.
11. Klinik psixologlarning ilmiy-tekshirish faoliyati sohalari.
12. Ayollarda klimaks davri kasalliklari.
13. Tafakkur buzilishlari. Umumiy kognitiv buzilishlar
14. Uyqu kasalliklari. Psixik kasalliklarning rivojlanish shart-sharoiti sifatida.
15. Homiladorlik va tug'ruq psixologiyasi.
16. Perinatal davr psixologiyasi.
17. Akusherlik klinikalari va markazlarida psixologik ish.
18. Bepushtlikning psixologik jihatlari
19. Surunkali somatik kasalliklarning bola ruhiy taraqqiyotiga ta'siri.
20. Surunkali somatik kasalliklar bilan og'rigan bolalarda kuzatiladigan psixologik buzilishlar.
21. Surunkali somatik kasalliklar bilan og'rigan bolalar reabilitatsiyasining ijtimoiy-psixologik determinantlari.
22. Sog'lom turmush tarzi tushunchasining tashkil topishi, salomatlik bilan bog'liq tavakkalchilik omillari.
23. Reproduktiv salomatlikning psixologik asoslari.
24. Salomatlikni saqlashning birlamchi, ikkilamchi, uchlamchi profilaktikasi.
25. Klinik sharoitda qo'llaniladigan metodikalar.
26. Klinik psixologiyada psixoterapevtik metodlar
27. Psixoterapiya o'tkazish qoidalari.
28. Diqqat buzilishlari va uning korreksiyasi
29. Depressiya va uni diagnostikasini amalga oshirish
30. Klinik psixologiya tarixida kasallikning ichki tasvirini turli tadqiqotlarda o'rganilishi
31. Sezgi jarayonlaridagi buzilishlar
32. Kasallikka munosabat turlari va uning namoyon bo'lishi
33. Psixosomatik kasalliklar klassifikatsiyasi
34. Oshqozon yarasi kasalligi bilan og'rigan bemorlarga xos psixologik xususiyatlar
35. Psixik yatropatogeniyalar diagnostika va korreksiyasi
36. Klinik psixologning kasbiy kompetentligi
37. Nevrologik kasalliklar bo'limida psixolog faoliyati.
38. Garmonal jarayonlarning inson psixologik xolati ta'siri
39. Endokrin tizimi kasalliklari
40. Qandli diabet kasalligining vujudga kelishida psixologik omillarning roli
41. Anozognoziya va uning namoyon bo'lishi
42. Balint sindromi
43. Turli kasalliklarda illuziya va gallyutsinatsiyaning namoyon bo'lishi
44. Gipertoniya hastaligida bemor psixologiyasidagi o'zgarishlar

✓	45.Klinik psixolog faoliyatida qo'llaniluvchi asosiy metodlar 46.Bazedov kasalligida psixologik o'zgarishlar
3.	VII. Ta'lim natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: - Klinik psixologiyaning fanlar tizimidagi o'mi, ularning rivojlanish istiqbollari haqida;klinik-psixologik tadqiqotlarni tashkil etish, o'tkazish metodlari va uning vositalaridan foydalana olish,klinik psixologiyaning tizimlari, tamoyillari, mexanizmlari, kategoriyalari haqida <i>tasavvurga ega bo'lishi; (bilim)</i> -klinik psixologiya nazariyasi va metodologiyasiga aloqador tizimlar,kategoriyalar, mexanizmlar, konuniyatlar, asosiy holatlar, turli asalliklarning kelib chiqishi, kechishi va davolash jarayonida psixologik omillarning roli,turli somatik kasalliklarda yuzaga keladigan psixologik o'zgarishlarning o'ziga xos xarakteristikasi haqida bilimlardan <i>foydalana olishi; (ko'nikma).</i> -bemor shaxsi psixologiyasini o'rganish, kognitiv buzilishlarni aniqlash bo'yicha tadqiqotlar olib borish, turli psixologik buzilishlarni korrektsiya qilish usullarini qo'llay olish olish haqida <i>malakalarga ega bo'lishi kerak.</i>
4.	VIII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • amaliy mashg'ulotlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar
5.	IX. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar va tushunchalar haqida mustaqil mushohada yuritish, joriy va oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha variantlar asosida yozma topshiriqlarni bajarishi zarur.
6.	X. Asosiy adabiyotlar: 1. Пьерре Г., М.Бауман. Клиническая психология. М. 2019 й. 2. Ibodullaev 3. Tibbiyot psixologiyasi. T. 2020. 3. Илхамова Д.И. Медицинская психология. Т. 2019. 4. Карвасарский В.Д. Клиническая психология. М. 2019. 5. Менделеевич З.Д. Клиническая психология. М. 2019. XI. Qo'shimcha adabiyotlar 1.2019-2023 yillarda Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universitetida talab yuqori bo'lgan malakali kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish va ilmiy salohiyatni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida. O'zR Prezidentining qarori. PQ-4358. 2019 yil 17 iyun.

	2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari 2017 yil istiqbollariga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi // Xalq so'zi gazetasi 2017 yil 16 yanvar, №11. 3. Лурия А.Р. Основы нейропсихологии. М. 2018 4. Лурия А.Р. Внутренняя картина болезни и ятрогенные заболевания. М. 2018. 5. Психотерапевтическая энциклопедия. Под ред. Карвасарского М. 2018 Axborot manbalari http://www.edu.uz–O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi sayti. http://www.uzedu.uz – O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi sayti. http://www.gov.uz– O'zbekiston Respublikasi xukumati portali. www.natlib.uz (A.Navoiy nomidagi O'z.MK) www.ziynet.uz - Ziyonet axborot-ta'lim resurslari portal www.cspi.uz (Chirchiq davlat pedagogika universiteti veb sayti.)
7.	Chirchiq davlat pedagogika universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2023 yil “<u>29</u>” <u>08</u>”dagi qarori bilan tasdiqlangan
8.	Fan/modul uchun ma'sullar Sh.R.Samarova – CHDPU “Psixologiya” kafedrasini mudiri, psixologiya fanlari nomzodi O.U. Avlayev- CHDPU “Psixologiya” kafedrasini dotsenti, psixologiya fanlari nomzodi
9.	Taqrizchilar: Sh.S.Shoyimova -Toshkent pediatriya tibbiyot instituti “Ijtimoiy fanlar, pedagogika va psixologiya” kafedrasini dotsenti, psixologiya fanlari nomzodi S.R.Mirzayeva- Chirchiq davlat pedagogika universiteti, “Psixologiya” kafedrasini dotsenti, psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori

